

УДК 339.542.2; 339.544

Осташко Т.О., чл.-кор. НААН

в. о. завідувача відділу секторальних прогнозів та кон'юнктури ринків

Лір В.Е., канд. екон. наук, провідний науковий співробітник

Кобута І.В., канд. екон. наук, старший науковий співробітник

Олефір В.К., канд. екон. наук, старший науковий співробітник

Биконя О.С., молодший науковий співробітник

Інститут економіки та прогнозування НАН України

ОЦІНКА РИЗИКІВ І ВТРАТ У ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄСП / МИТНИМ СОЮЗОМ НЕТАРИФНИХ БАР'ЄРІВ

Розглянуто питання існуючих нетарифних бар'єрів у торгівлі між Україною та Митним союзом (Російською Федерацією, Білоруссю, Казахстаном), особливості та відмінності формування нової системи технічного регулювання у країнах ЄСП / Митного союзу та в Україні. Зроблено висновки стосовно доцільності застосування в Україні технічних регламентів на альтернативній основі. Проведено оцінку потенційних втрат у зовнішній торгівлі України від запровадження ЄСП / Митним союзом технічних регламентів на аналогічні промислові та сільськогосподарські товари, проаналізовано випадки заборон на ввезення товарів до країн Єдиного економічного простору¹.

Ключові слова: зовнішньоторговельна політика, торговельні угоди, нетарифні бар'єри, технічні регламенти.

JEL: F19; F40

Україна є одним із торговельних партнерів країн – членів Митного союзу (Російської Федерації, Білорусії, Казахстану) / держав Євразійського економічного простору². У географічній структурі експорту України частка цих трьох країн становить 30,3% (19 млрд дол. США), а ввезення товарів із них досягає 35% у структурі імпорту товарів до України (27,5 млрд дол. США)³. Майже 60% негативного зовнішньоторговельного сальдо країни формується саме за рахунок дисбалансу зовнішньої торгівлі з країнами Митного союзу. В умовах перетинання кордонів товарами без сплати ввізних мит на переважну кількість товарів (дія Угоди про вільну торгівлю СНД) важливість прозорого, неупередженого і недискримінаційного застосування нетарифних торговельних заходів особливо зростає. Серед основних проблем нетарифного регулювання при експорті товарів на ринки країн МС – відсутність міждержавної

¹ Публікацію підготовлено з виконання НДР відомчої тематики "Розвиток базових ринків реального сектора економіки України в умовах глобальної лібералізації та протекціонізму в торгівлі" (№ держреєстрації 0112U000045).

² 29 травня 2014 р. президенти Росії, Білорусі та Казахстану підписали Договір про створення Євразійського економічного союзу (ЄАЕС) як наступну фазу інтеграції трьох країн після Єдиного економічного простору (ЄСП) та Митного союзу, згідно з яким три держави гарантують вільне переміщення капіталів, товарів, послуг і робочої сили в рамках ЄАЕС. Договір набуде чинності з 1 січня 2015 р.

³ Дані за 2013 р. з Експрес-випуску "Зовнішня торгівля товарами за 2013 рік" Держслужби статистики України.

нормативно-правової бази в галузі технічного регулювання країн СНД, низький рівень гармонізації технічних регламентів та стандартів; невідповідність технічних норм за окремими товарними групами України та країн Митного союзу; тимчасове введення заборон на ввезення окремих українських товарів, вжиття Російською Федерацією політичних обмежувальних заходів у торгівлі з метою тиску на Україну в її євроінтеграційних прагненнях. Мета статті – проаналізувати особливості та відмінності формування систем технічного регулювання у країнах ЄП/Митного союзу та в Україні; оцінити ризики і потенційні втрати у зовнішній торгівлі України від запровадження технічних регламентів ЄП/Митним союзом на промислові та сільськогосподарські товари. Недостатньо дослідженими аспектами проблеми є питання доцільності застосування в Україні технічних регламентів на альтернативній основі, що пропонується Митним союзом країнам, які не є його членами.

Формування нової системи технічного регулювання в країнах Митного союзу

Формування нової системи технічного регулювання у країнах Митного союзу прискореними темпами відбувається з 2011 р. Ця терміновість обумовлена необхідністю забезпечення загальних правил акредитації та сертифікації на території його країн-учасниць (Республіки Білорусь, Республіки Казахстан і Російської Федерації). Нові правила повинні поширитися і на інші держави ЄврАзЕС⁴ – Киргизію та Таджикистан. Сьогодні правила технічного регулювання в цих країнах істотно різняться, що може стати перешкодою для створення єдиного економічного простору в рамках Митного союзу. Для того щоб максимально швидко ліквідувати технічні бар'єри на кордонах між державами ЄврАзЕС, вирішено скористатися досвідом Європейського союзу [1].

Федеральний закон РФ № 152-ФЗ від 27 червня 2011 р. "Про ратифікацію Угоди про єдині принципи і правила технічного регулювання в Республіці Білорусь, Республіці Казахстан та Російській Федерації" фактично визначив, що ця угода набуває чинності на території Митного союзу (МС), що, у свою чергу, вимагає створення в короткий строк єдиної системи технічного регулювання.

У рамках ЄврАзЕС і Митного союзу формується необхідна правова база для створення єдиної системи технічного регулювання, а саме, крім зазначеної вище рамкової угоди, ухвалені:

- Угода про проведення узгодженої політики в галузі технічного регулювання, санітарних і фітосанітарних заходів;
- Угода про обіг продукції, що підлягає обов'язковій оцінці (підтвердженню) відповідності на митній території Митного союзу;
- Угода про взаємне визнання акредитації органів з сертифікації (підтвердження відповідності) та випробувальних лабораторій (центрів), що виконують роботи з підтвердження відповідності продукції⁵.

Розроблення технічних регламентів (ТР) Митного союзу здійснюється відповідно до Положення про порядок розроблення, прийняття, внесення змін та відміни технічного регламенту Митного союзу, який був затверджений Рішенням комісії МС від 20.06.2012. Положеннями ТР Митного союзу передбачено маркування єдиним знаком обігу продукції на ринку держав – членів Митного союзу, створено єдиний реєстр органів з сертифікації випробувальних лабораторій (центрів) Митного союзу,

⁴ Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС) – міжнародна економічна організація, наділена функціями, пов'язаними з формуванням загальних зовнішніх митних кордонів країн-засновників, до яких належать Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Росія і Таджикистан, виробленням єдиної зовнішньоекономічної політики, тарифів, цін та інших складових функціонування загального ринку. Спостерігачі ЄврАзЕС – це Вірменія, Молдова, Україна.

⁵ У разі прийняття технічного регламенту Євразійського економічного співтовариства стосовно продукції, на яку прийнятий технічний регламент Митного союзу, дія технічного регламенту Митного союзу або відповідної його частини припиняється з дати набрання чинності технічного регламенту Євразійського економічного співтовариства.

Ринок: прогноз і кон'юнктура

єдиний реєстр документів з оцінки відповідності, інтегровану інформаційну систему внутрішньої та зовнішньої торгівлі.

У міру введення в дію технічних регламентів МС та ЄврАзЕС скасовуватимуться національні технічні регламенти, об'єкти регулювання яких збігаються з об'єктами технічних регламентів МС та ЄврАзЕС, а також буде припинено розроблення національних регламентів сторін, стосовно яких відбувається паралельна робота на між-державному рівні.

Першочерговими розробленими технічними регламентами МС стали регламенти, які встановлюють вимоги безпеки стосовно продуктів харчування, одягу, транспортних засобів, безпеки машин та устаткування, товарів для дітей, тобто основного асортименту споживчих товарів та послуг, які є важливими для безпеки життєдіяльності населення.

Станом на 1 березня 2014 р. діючими є 35 технічних регламентів ЄврАзЕС і 24 технічні регламенти МС, які в багатьох випадках співпадають між собою. Також на 1 березня 2014 р. Митним союзом прийнято ще 10 ТР. У найближчі два роки заплановані до прийняття додатково 18 регламентів МС.

На початок 2012 р. вималювалася низка проблем у створенні єдиної системи технічного регулювання у МС [2], зокрема:

- відсутність системного підходу до внесення змін у законодавство із технічного регулювання;
- відсутність механізму реалізації норм, що встановлюють можливість розроблення технічних регламентів зацікавленими особами (суб'єктами ринків);
- встановлення нереальних строків розроблення та затвердження ТР (на початок 2012 р. виконання графіка прийняття ТР становило лише 52%);
- низька якість розроблення ТР (згідно з результатами експертизи Всеросійської організації якості);
- складність процедур застосування санітарних, ветеринарних і фітосанітарних заходів.

У системі технічного регулювання МС існує також низка інших проблем, які головним чином пов'язані з відсутністю єдиної точки зору на ступінь регулюючого впливу держави відносно розвитку ринкових відносин у напрямі лібералізації. Відповідно до Закону РФ "Про технічне регулювання" розробниками ТР можуть бути як державні органи, так і суб'єкти ринку. Якщо нові національні стандарти розробляються на рівні міжнародних аналогів, то якісний рівень ТР, ініційованих тими чи іншими учасниками ринків, залежить від їхньої конкурентоспроможності на ринку. З іншого боку, низький платоспроможний попит у країнах МС порівняно з країнами ЄС знижує вимоги покупців до рівня безпеки та якості продукції.

Упродовж попередніх двадцяти років технічне регулювання в зовнішній торгівлі між країнами СНД здійснювалося на базі міждержавних (регіональних) стандартів. Складність процесу реформи системи технічного регулювання поглиблюється суттєвою різницею в законодавстві країн СНД стосовно навіть визначення самих цілей регулювання. Так, у РФ – це захист життя і здоров'я людини, охорона навколишнього природного середовища та попередження введення споживачів в оману, в інших країнах СНД – забезпечення національної безпеки (в Білорусі, Казахстані, Молдові), захист (раціональне використання природних ресурсів – в Білорусі, Україні), підвищення конкурентоспроможності продукції (в Білорусі, Казахстані). Однак при цьому всі країни дотримуються обов'язкової в рамках СОТ Угоди про технічні бар'єри у торгівлі.

Наприкінці 2012 р. було підписано *Угоду держав – членів Митного союзу про усунення технічних бар'єрів у взаємній торгівлі з державами – учасницями Співдружності Незалежних Держав, які не є державами – членами Митного союзу*. Іншим країнам СНД пропонується приєднатися до цієї угоди.

Країни, які приєднуються до Угоди *держав – членів Митного союзу про усунення технічних бар'єрів у взаємній торгівлі з державами – учасницями Співдружності Незалежних Держав, які не є державами – членами Митного союзу*, отримують право маркувати свою продукцію знаком євразійської відповідності ЕАС – аналогом європейського СЕ⁶. Це дозволить їм уникнути повторної сертифікації товарів при експорті до країн Митного союзу та інші країни СНД, а в майбутньому – і в країні ЄС. Мінпромторг Росії планує вдосконалити систему технічного регулювання Митного союзу і вести переговори з Єврокомісією про взаємне визнання акредитації та результатів оцінки відповідності. У разі успіху країни СНД, що прийняли систему технічного регулювання Митного союзу, отримають можливість більш простого виходу на європейські ринки.

За інформацією Мінпромторгу РФ розглядалося два шляхи подолання технічних бар'єрів у торгівлі з країнами СНД [3]: 1) двосторонні переговори з кожною зацікавленою країною відносно підходів до технічного регулювання або 2) запровадження єдиної системи технічного регулювання, до якої зможе приєднатися будь-яка країна після приведення національної системи технічного регулювання у відповідність із системою, що діє в Митному союзі.

Мінпромторг РФ запевняє, що технічне регулювання (стандарти, ТР) Митного союзу максимально гармонізовані з європейськими й у повній відповідності з принципами Світової організації торгівлі враховують географічні та кліматичні особливості регіону і рівень розвитку промисловості. Крім того, перехід на систему технічного регулювання Митного союзу не вимагає кардинального перегляду національного законодавства країн СНД, як того вимагають європейські директиви. З цих причин, на думку керівництва Мінпромторгу РФ, запропонована система, більш приваблива для країн СНД, ніж прямий перехід на євростандарти. Однак при цьому замовчується той факт, що формування системи технічного регулювання МС перебуває лише на початковому етапі й наразі діє лише декілька технічних регламентів МС.

Крім того, показовим є те, що найчастіше під заборону на ввезення до Росії підпадають саме ті види продукції, стосовно яких уже розроблені нові Технічні регламенти МС. Отже, РФ активно застосовує систему технічного регулювання для захисту свого внутрішнього ринку.

Санкції у вигляді закриття ринку Росія застосовує не лише до України. Так, у 2008 р. під заборону доступу на російський ринок підпала широка номенклатура китайської молочної продукції через перевищення вмісту меламіну, а також молочна продукція з Нової Зеландії. Крім названих випадків, за останні роки Росспоживнагляд з різних причин забороняв увезення в Росію грузинських вин і мінеральних вод, алкоголю з Чехії, свіжих овочів з ЄС, горіхів і сухофруктів із Таджикистану, деяких видів дитячого харчування з США, молочної продукції з Білорусі (через відсутність відповідної технічної документації), латвійських шпротів⁷ [4].

⁶ Маркування **СЕ** (аббревіатура фр. *Conformité Européenne* – європейська відповідність) – спеціальний знак, який наноситься на виріб. Він засвідчує, що виріб відповідає основним вимогам директив ЄС і гармонізованим стандартам Європейського Союзу, а також те, що продукт пройшов процедуру оцінки відповідності директивам. Маркування СЕ вказує на те, що виріб не є шкідливим (небезпечним) для здоров'я його споживачів, а також нешкідливий для навколишнього середовища. Продукція, яка не відповідає директивам і гармонізованим стандартам Європейського Союзу, що зобов'язують нанесення знака СЕ (CE Mark), не допускається на внутрішній ринок ЄС. Знак СЕ є єдиним знаком в країнах Європейського Союзу, що підтверджує відповідність продукції європейським стандартам безпеки для людини, майна та навколишнього середовища ([http://uk.wikipedia.org/wiki/CE_\(знак\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/CE_(знак))).

⁷ За нормами ЄС у кілограмі продукту до 1 січня має бути 5 мікрограмів бензапірену, але в латвійських шпротах рівень останнього досягає 8 мікрограмів і він навряд чи зміниться. У Росії дозволеною нормою вважався 1 мікрограм бензапірену на кілограм продукції. Однак із 2008 р. норму підняли до європейської – 5 мікрограмів. ЄС зробив для Латвії виняток, оскільки

Формування системи технічного регулювання в Україні

В Україні формування нової системи технічного регулювання почалося раніше, ніж у країнах МС. Розпочавши реформу технічного регулювання, після 2000 р. як орієнтир Україна взяла систему технічного регулювання Європейського Союзу [5].

Характерним для системи технічного регулювання в Україні є те, що вона почала формуватися на основі узгоджених з ЄС пріоритетів відносно таких товарів, як низьковольтне обладнання, машини та механізми, прості посудини високого тиску, електромагнітна сумісність, тобто за тими напрямками, за якими потенційно конкурентоспроможна продукція з ЄС легше просуватиметься на ринок України. Враховуючи нові вимоги до сталого розвитку та якості навколишнього середовища, це насамперед будуть енергозберігаючі технології, сучасні системи електроприводу та теплопостачання, електропобутові пристрої тощо.

Станом на 1 січня 2014 р. Постановами Кабінету Міністрів України прийнято 47 технічних регламентів України, з них впроваджено 22, вісім додатків до технічних регламентів, дві зміни до технічних регламентів⁸.

Отже, на сьогоднішній день в Україні створюється відповідна нормативно-правова база, яка запроваджує нову систему технічного регулювання, що відповідає ключовим принципам системи технічного регулювання в ЄС. Але її практичне впровадження наражається на певні перешкоди. Так, зокрема, на період до введення в дію технічних регламентів підтвердження відповідності здійснюється через процедуру обов'язкової сертифікації. Таким чином, законодавчо проголошена добровільність стандартів фактично не діє, а повільний темп впровадження технічних регламентів в Україні не дає можливості повністю відмовитись від обов'язкової сертифікації [6].

Разом із тим дещо інші пріоритети існують у формуванні системи технічного регулювання в МС. Невідповідність технічних регламентів України та МС створює значні перешкоди для українського експорту в МС найбільш чутливих товарних позицій, зокрема, із продуктів харчування – молочній продукції, в майбутньому – продукції олійно-жирової промисловості, а також металопродукції, машин та устаткування. Існують суттєві відмінності між підходами до забезпечення якості продукції у ЄС та МС. На відміну від ЄС, де виробництво харчової продукції регламентується виключно актами ветеринарно-санітарного та фітосанітарного законодавства, у МС діють *обов'язкові регламенти на харчову продукцію*, які фактично визначають умови її виробництва, а також єдині санітарно-епідеміологічні та гігієнічні вимоги; ветеринарні та карантинні заходи.

У Митному союзі існує більш об'ємний, ніж у ЄС, перелік товарів, які необхідно сертифікувати. Для України, яка вже суттєво скоротила перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації продукції, згідно з вимогами СОТ, у разі гармонізації національних технічних норм із правилами МС може виникнути зворотна ситуація – від скорочення списку продукції до його розширення. Це порушить зобов'язання України, взяті при вступі до СОТ.

10 вересня 2012 р. між Україною та Митним союзом укладено Меморандум про співробітництво з питань технічного регулювання між Кабінетом Міністрів України та Євразійською економічною комісією, робочим органом якого є Координаційна група з питань технічного регулювання під керівництвом відповідальних міністрів.

Стосовно доцільності застосування в Україні ТР МС на альтернативній основі

Згідно з Угодою про усунення технічних бар'єрів у взаємній торгівлі між державами – учасницями СНД, які не є державами – членами Митного союзу, яку Митний

країні (Асоціації виробників риби) вдалося довести, що відповідний продукт із меншим вмістом бензапірену вже не буде національним брендом (<http://svpressa.ru/society/article/31963/>).

⁸ За інформацією з веб-сайту органу із сертифікації ТОВ "ТЕСКО" (http://www.tecko.com.ua/tr_ru.html).

союз підписав у грудні 2012 р., будь-яка зацікавлена держава – учасниця СНД має право направити у Комісію ЄЕК запит про усунення технічних бар'єрів у взаємній торгівлі стосовно певних видів продукції. Умовою усунення технічних бар'єрів у взаємній торгівлі є застосування зацікавленою державою вимог технічних регламентів Митного союзу і відповідних рішень Комісії:

- на альтернативній основі (без відміни національного законодавства);
- на безальтернативній основі.

У разі застосування Україною технічних регламентів Митного союзу на альтернативній основі Сторони забезпечують обіг продукції, що відповідає вимогам технічних регламентів Митного союзу і маркованої єдиним знаком обігу продукції на ринку держав – членів Митного союзу, яка походить з території України, на єдиній митній території Митного союзу без пред'явлення додаткових вимог по відношенню до тих вимог, що містяться в зазначених технічних регламентах Митного союзу до такої продукції, і без проведення додаткових процедур оцінки (підтвердження) відповідності.

У разі застосування технічних регламентів Митного союзу на альтернативній або безальтернативній основі ЄЕК забезпечує в установленому порядку:

а) доступ уповноваженого органу України до інтегрованої інформаційної системи зовнішньої і взаємної торгівлі Митного союзу в частині, що відноситься до сфери технічного регулювання;

б) включення за пропозиціями уповноваженого органу України акредитованих органів з сертифікації (оцінки (підтвердження) відповідності) та випробувальних лабораторій (центрів) до Єдиного реєстру органів з сертифікації та випробувальних лабораторій (центрів) Митного союзу.

В Угоді передбачено проведення ЄЕК виїзних перевірок до держав, що не входять у МС, для перевірки умов виконання цієї Угоди (ст. 4), а також виконання додаткових умов, які не наведені в Угоді, для включення акредитованих органів з сертифікації та випробувальних лабораторій держав – не членів МС в єдиний реєстр ЄЕК (ст. 7).

Крім того, для прийняття рішення стосовно приєднання України до Угоди *про усунення технічних бар'єрів із державами – учасницями СНД* на альтернативній основі потрібно оцінити вартість виконання додаткових умов, які не наведені в Угоді, для включення акредитованих органів з сертифікації та випробувальних лабораторій України в єдиний реєстр Євразійської економічної комісії.

До сьогодні жодна з держав СНД – не членів МС не скористалася пропонованою в зазначеній Угоді процедурою стосовно застосування ТР МС. Республіка **Вірменія** повідомила про те, що не підтримає документ, спрямований на використання нормативної бази Митного союзу. Республіка **Молдова** пропонує використовувати нормативну базу Світової організації торгівлі. А Російська Федерація повідомила про необхідність максимально повного використання у Співдружності норм ТР МС.

У ст. 11 Договору про зону вільної торгівлі СНД зазначено, що Сторони у взаємній торгівлі застосовують технічні регламенти, керуючись правилами і принципами Угоди СОТ про технічні бар'єри в торгівлі. Встановлено, що Сторони повинні здійснювати співробітництво у зазначеній сфері на основі Угоди СНД про проведення узгодженої політики в галузі стандартизації, метрології та сертифікації від 13 березня 1992 р. Однак міждержавна нормативно-правова база в галузі технічного регулювання в СНД нині відсутня. Не підписана і базова угода, яка має стати основою для її формування. При цьому активізується інтеграційна взаємодія держав – членів Митного союзу Росії, Казахстану, Білорусії у сфері технічного регулювання.

Оцінки потенційних втрат у торгівлі промисловою продукцією від запровадження нової системи технічного регулювання МС

Порівняльний аналіз систем технічного регулювання при торгівлі між Україною та Митним союзом дозволяє зробити певні висновки. Відмінності між українськими технічними регламентами та технічними регламентами Митного союзу охоплюють

Ринок: прогноз і кон'юнктура

широке коло питань, зокрема: сферу поширення їх дії, вимог до продукції, а також стосовно процедури оцінки відповідності продукції встановленим вимогам. У технічних регламентах МС закладені типові схеми оцінки відповідності, а у національних технічних регламентах закладені модулі оцінки відповідності, аналогічні європейському законодавству. Так, у технічних регламентах Митного союзу перевага надається сертифікації органами оцінки відповідності, а українськими технічними регламентами передбачається самостійне декларування відповідності, на підставі чого органами з оцінки відповідності видається сертифікат відповідності.

Виконання вимог технічних регламентів є обов'язковим. У ТР України наводяться основні вимоги безпеки до потенційно небезпечного обладнання та продукції. Окремо існують технічні регламенти, які встановлюють вимоги до ефективності обладнання. Більш конкретні вимоги до продукції наводяться у стандартах. Під кожен ТР публікуються переліки стандартів, добровільне застосування яких сприймається як підтвердження відповідності продукції вимогам ТР. При цьому продукція може і не відповідати вимогам стандартів за деякими пунктами (або в цілому, або взагалі виготовлятися без наявності стандартів). У цьому випадку оцінку відповідності продукції вимогам ТР здійснює уповноважений орган.

Серед пріоритетних товарів, вихід яких на ринки МС контролюється вже прийнятими технічними регламентами, – продукти харчової промисловості, одяг, транспортні засоби, безпека машин та устаткування, товари для дітей, тобто основна номенклатура споживчих товарів та послуг, безпечність яких є важливою для життєдіяльності населення.

Наступними напрямками технічного регулювання у країнах МС стануть екологічні вимоги до автомобільної техніки, вимоги до добрив, будівельних матеріалів, до продукції легкої промисловості, медтехніки, алкогольних і тютюнових виробів.

Зважаючи на наведене вище, найбільш чутливими галузями економіки України до зниження експорту до РФ через політику імпортозаміщення та наявності технічних бар'єрів у вигляді дії у РФ відповідних технічних регламентів найближчими роками стануть хімічна промисловість (побутова хімія, лакофарбові виробы, добрива, парфюмерно-косметичні виробы), піротехнічні виробы, автомобілебудування, енергомашинобудування, виробництво сільськогосподарських і морських транспортних засобів, легка промисловість, деревообробна промисловість, нафтопереробна промисловість, харчова промисловість.

За оцінками авторів, максимальні втрати надходжень від експорту України до країн Митного союзу через існування технічних бар'єрів, а саме використання технічних регламентів МС на аналогічну промислову продукцію, становлять сумарно по групі промислових товарів 473 млн дол. США у рік (табл. 1)⁹.

Таблиця 1

Оцінка втрат від застосування технічних регламентів Митного союзу для аналогічних українських товарів

Сфера застосування діючих технічних регламентів Митного союзу	Оціночні втрати, млн дол. США
Загальні ¹⁰	10
Промислові виробы (легка промисловість та деякі товари хімічної промисловості)	9
Продукція нафтохімічної промисловості	294
Промислові виробы, машини та обладнання	160
Загалом	473

Джерело: авторська розробка.

⁹ Втрати розраховано на базі офіційної статистики зовнішньої торгівлі України за 2012 та 2013 рр. за окремими товарами, які охоплюються дією технічних регламентів МС. При розрахунку втрат зроблено припущення, що дія технічних регламентів МС була однією з основних причин скорочення обсягів експорту України до країн МС за окремими товарними групами у 2013 р. порівняно з 2012 р.

¹⁰ Технічний регламент МС "Про безпеку упакування".

Результати аналізу динаміки зовнішньої торгівлі показують, що Україна вже за 2013 р. порівняно з 2012 р. втратила близько 15% експорту та 19% імпорту в зовнішньому товарообігу з країнами Митного союзу (табл. 2).

Таблиця 2

Експорт-імпорт за окремими країнами світу за 2013 р.

Країна	Експорт		Імпорт		Сальдо
	млрд дол. США	% до 2012 р.	млрд дол. США	% до 2012 р.	
Білорусь	1,98	88,10	3,60	71,10	-1,62
Казахстан	2,12	86,20	0,68	45,70	1,44
Російська Федерація	15,06	85,40	23,23	84,70	-8,17
Митний союз	19,16	85,79	27,51	81,00	-8,35
Інші країни світу	41,25	94,80	49,03	97,70	-7,78
Усього	63,31	92,00	76,96	90,90	-13,65

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України.

Найбільше падіння експорту спостерігається за такими групами товарів, як засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, залізничні локомотиви, засоби наземного транспорту, крім залізничного, літальні апарати, судна.

Оцінки потенційних втрат у торгівлі сільськогосподарською продукцією від запровадження нової системи технічного регулювання МС

У переліку 45 технічних регламентів України відсутні технічні регламенти на сільськогосподарську продукцію та продукцію харчової промисловості. Тоді як у Митному союзі вже прийнято 9 ТР стосовно безпеки сільськогосподарських та харчових продуктів, які охоплюють великий перелік продукції (табл. 3). Характерним є те, що ці обов'язкові технічні регламенти на харчову продукцію визначають умови її виробництва, а також єдині санітарно-епідеміологічні та гігієнічні вимоги; ветеринарні та карантинні заходи.

Це означає, що, *по-перше*, проаналізувати розбіжність технічних регламентів України та Митного союзу по агропродовольчій групі товарів неможливо з причини їх відсутності в Україні; *по-друге*, технічні регламенти МС можливо використовувати на альтернативній основі, тобто без відміни національного законодавства, для української агропродукції, яка експортується до країн МС.

Таблиця 3

Перелік технічних регламентів Митного союзу на агропродовольчу продукцію та графік їхнього впровадження

№ з/п	Технічний регламент Митного союзу	Конкретизація за товарними групами
2013 р.		
1	Про безпеку зерна (Рішення Комісії Митного союзу від 09.12.2011 № 874). Набув чинності з 01.07.2013 р.	<i>Сфера поширення цього Технічного регламенту</i> М'яка пшениця Тверда пшениця Жито Ячмінь Овес Кукурудза Просо Рис Гречка Сорго Тритикале Горох Сочевиця Чина Нут Квасоля Соя Маш Люпин

Ринок: прогноз і кон'юнктура

Продовження табл. 3

№ з/п	Технічний регламент Митного союзу	Конкретизація за товарними групами 2013 р.
		Кормові боби Віка Соняшник Сафлор Рапс Бавовник Льон Арахіс Кунжут Гірчиця
2	Технічний регламент на масложирову продукцію (Рішення Комісії Митного союзу від 09.12.2011 № 883). <i>Набув чинності з 01.07.2013 р.</i>	Об'єктом технічного регулювання цього технічного регламенту є така масло-жирова продукція: 1) харчова масложирова продукція: а) олії рослинні; б) фракції олій рослинних; в) олії (жири) переетерифіковані рафіновані дезодоровані; г) олії (жири) гідрогенізовані рафіновані дезодоровані; д) маргарини; е) спреди рослинно-вершкові та рослинно-жирові; ж) суміші топлени рослинно-вершкові та рослинно-жирові; з) жири спеціального призначення, у тому числі жири кулінарні, кондитерські, хлібопекарські; і) замітники молочного жиру; к) еквіваленти масла какао; л) покращувачі масла какао SOS-типу; м) замітники масла какао POP-типу; н) замітники масла какао нетемперовані нелауринового типу; о) замітники масла какао нетемперовані лауринового типу; п) соуси на основі рослинних олій; р) майонези; с) соуси майонезні; т) креми на рослинних оліях; у) гліцерин дистильований; 2) нехарчова масложирова продукція: а) гліцерин натуральний сирий; б) мило господарське
3	Про безпеку харчової продукції (Рішення Комісії Митного союзу від 09.12.2011 № 880) <i>Набув чинності з 01.07.2013 р.</i>	Об'єктами технічного регулювання цього технічного регламенту є: 1) харчова продукція; 2) пов'язані з вимогами до харчової продукції процеси виробництва (виготовлення), зберігання, перевезення (транспортування), реалізації та утилізації. Цей технічний регламент не поширюється на харчову продукцію, продукцію, яка виробляється громадянами в домашніх умовах, в особистих підсобних господарствах або громадянами, які займаються садівництвом, городництвом, тваринництвом, і процеси виробництва (виготовлення), зберігання, перевезення (транспортування) і утилізації харчової продукції, призначеної тільки для особистого споживання і не призначеної для випуску в обіг на митній території Митного союзу, на вирощування сільськогосподарських культур і продуктивних тварин у природних умовах
4	Харчова продукція в частині її маркування (Рішення Комісії Митного союзу від 09.12.2011 № 881) <i>Набув чинності з 01.07.2013 р.</i>	Цей технічний регламент поширюється на ту харчову продукцію, що випускається в обіг на єдиній митній території Митного союзу в частині її маркування. Цей технічний регламент не поширюється на харчову продукцію, виробництво якої здійснюється організаціями громадського харчування в процесі надання послуг громадського харчування для споживання на місці виробництва, а також на харчову продукцію, виробництво якої здійснюється фізичними особами в особистих підсобних господарствах не для цілей здійснення підприємницької діяльності
5	Технічний регламент на сокову продукцію із фруктів та овочів (Рішення Комісії Митного союзу від 09.12.2011 № 882) <i>Набув чинності з 01.07.2013 р.</i>	Цей технічний регламент поширюється на сокову продукцію із фруктів і(чи) овочів, що випускається в обіг на єдину митну територію Митного союзу. Цей технічний регламент не поширюється на сокову продукцію із фруктів і(чи) овочів, зроблену громадянами в домашніх умовах, в особистих підсобних господарствах або громадянами, що займаються садівництвом, городництвом, і процеси виробництва, зберігання, перевезення та утилізації сокової продукції, призначеної тільки для особистого споживання і не призначеної для випуску в обіг на єдиній митній території Митного союзу

№ з/п	Технічний регламент Митного союзу	Конкретизація за товарними групами
2013 р.		
6	<p>Про безпеку окремих видів спеціалізованої харчової продукції, в тому числі дієтичного лікувального та дієтичного профілактичного харчування (Рішення Ради Євразійської економічної комісії від 15.06.2012 № 34)</p> <p><i>Набув чинності з 01.07.2013 р.</i></p>	<p>Об'єктами технічного регулювання цього Технічного регламенту є ті, що випускаються в обіг і є в обігу на єдиній митній території держав – членів Митного союзу :</p> <ul style="list-style-type: none"> – спеціалізована харчова продукція для харчування спортсменів, вагітних і жінок, що годують; – харчова продукція дієтичного лікувального і дієтичного профілактичного харчування, у тому числі для дитячого харчування. <p>Вимоги цього Технічного регламенту не поширюються на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – харчову продукцію для дитячого харчування, за винятком харчової продукції для дієтичного лікувального та дієтичного профілактичного харчування для дитячого харчування; – харчову продукцію, виготовлену підприємствами харчування (громадського харчування, в організованих колективах); – мінеральну природну, лікувально-столову, лікувальну мінеральну воду з мінералізацією понад 1 мг/дм³ або при меншій мінералізації, що містить біологічно активні компоненти в кількості, не нижчій за бальнеологічні норми; – біологічно активні добавки до їжі
7	<p>Вимоги безпеки харчових добавок, ароматизаторів і технологічних допоміжних засобів (Рішення Ради Євразійської економічної комісії від 20.07.2012 № 58)</p> <p><i>Набув чинності з 01.07.2013 р.</i></p>	<p>Об'єктами технічного регулювання цього Технічного регламенту є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) харчові добавки, комплексні харчові добавки; 2) ароматизатори; 3) технологічні допоміжні засоби; 4) харчова продукція в частині вмісту в ній харчових добавок, біологічно активних речовин із ароматизаторів, залишкових кількостей технологічних допоміжних засобів; 5) процеси виробництва, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації харчових добавок, ароматизаторів і технологічних допоміжних засобів. <p>Цей Технічний регламент не поширюється на здійснювані громадянами в домашніх умовах і(чи) в особистих підсобних господарствах процеси виготовлення, зберігання, перевезення, реалізації, утилізації та застосування харчових добавок, ароматизаторів і технологічних допоміжних засобів, призначених тільки для особистого споживання і не призначених для випуску в обіг на єдиній митній території Митного союзу</p>
8	<p>Технічний регламент із безпеки харчової продукції: "Про безпеку молока і молочної продукції" (ТР ТЗ 033/2013)</p>	
9	<p>Технічний регламент "Про безпеку м'яса і м'ясної продукції" (ТР ТЗ 034 /2013), прийняті в Митному союзі (МС).</p> <p><i>Відповідно до рішень № 67 і № 68 від 09.10.2013 р. документи набирають чинності з 1 травня 2014 р., за винятком окремих положень</i></p>	<p>Документи встановлюють вимоги до маркування та упаковки зазначеної продукції, процесів виробництва, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, а також правила та форми підтвердження відповідності</p>

Джерело: розроблено за даними Євразійської економічної комісії: Технічні регламенти Митного союзу [Електронний ресурс] / офіс. сайт Євразійської економічної комісії. – Доступний з : <<http://www.eurasian-commission.org/ru/act/texnreg>>.

У торгівлі з країнами МС сільськогосподарськими товарами (групи 1-24 УКТЗЕД) Україна має позитивне сальдо. На рис. 1 представлена структура експорту сільськогосподарських товарів до країн Митного союзу в 2013 р. У структурі вітчизняного сільськогосподарського експорту до МС найбільшу частку в 2013 р. посідали молочні продукти (15,9%), продукти з какао (14,4%), алкогольні та безалкогольні напої

Ринок: прогноз і кон'юнктура

(9,9%) та готові продукти із зерна (8,9%). Загальна вартість сільськогосподарського експорту в країни МС у 2013 р. становила 2,70 млрд дол. США проти 2,78 млрд дол. США у 2012 р.

Заходи технічного регулювання неодноразово застосовувалися РФ для обмеження імпорту на її територію товарів продукції тваринного походження з України. Зокрема, вони застосовувалися після набуття з 26 липня 2011 р. чинності новим технічним регламентом на молоко і молочну продукцію відповідно до Федерального закону РФ від 22.06.2010 р. №2010 № 163-ФЗ "Про внесення змін у Федеральний закон "Технічний регламент на молоко і молочну продукцію". У цю нову редакцію технічного регламенту було внесено обмеження стосовно заміни молочного жиру в кількості, що не перевищує 50% загального вмісту жиру в молочних продуктах, виключно заміником молочного жиру. Крім того, було заборонено використання немолочних білків як заміника молочного білка. Більш жорсткими стали вимоги до молочних продуктів дитячого харчування, найменувань і маркування продуктів, що містять молоко. Після набуття цим регламентом чинності на території РФ за підсумками інспекції українських підприємств, що спеціалізуються на виробництві молочної продукції, Російська Федерація прийняла рішення тимчасово обмежити імпорт молочної продукції з України і під заборону опинилася продукція підприємств, які забезпечують 70% від обсягів експорту українського сиру.

Крім ринку сиру, обмеження торгівлі заходами технічного регулювання застосовувалися РФ до вітчизняного м'яса і м'ясних продуктів. Зокрема, у липні 2011 р. РФ ввела заборону на імпорт продукції декількох українських підприємств, що спеціалізуються на виробництві м'ясних товарів. Утім, з огляду на невеликі обсяги експорту м'ясної продукції і на швидке врегулювання цієї ситуації введені обмеження не мали значного впливу на торговельний баланс країни.

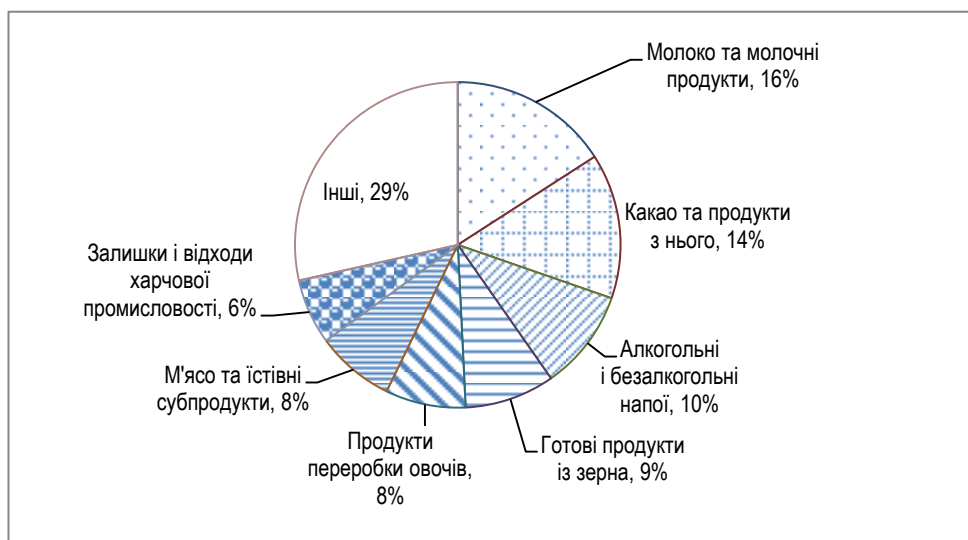

Рис. 1. Структура експорту сільськогосподарських товарів до країн Митного Союзу, 2013 р., %

Джерело: побудовано за даними Держстату України: Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі на 2 зн. УКТЗЕД за січень-грудень 2013 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з : < <http://ukrstat.gov.ua>>.

У результаті застосування обмежувальних заходів відбувається поступове скорочення експорту вітчизняної продукції тваринного походження в Російську Федерацію. Протягом 2013 р. обсяги експорту свинини скоротилися у 4,6 раза, а обсяги експорту сирів – на 12,5%. Натомість обсяги експорту до Російської Федерації м'яса та

їстівних субпродуктів свійської птиці, на які не поширюється дія технічного регламенту МС "Про безпеку м'яса і м'ясної продукції", у 2013 р. зросли на 26%.

Узагалі товари тваринного походження є найбільш ризикованими відносно доступу на ринок Російської Федерації та інших країн Митного союзу з огляду на суворі вимоги нових технічних регламентів МС¹¹, а саме:

- Про безпеку м'яса і м'ясної продукції (ТР МС 034/2013), прийнятий рішенням Ради Євразійської Економічної Комісії від 09.10.2013 № 68;
- Про безпеку молока і молочної продукції (ТР МС 033/2013), прийнятий рішенням Ради Євразійської Економічної Комісії від 09.10.2013 № 67¹².

Таким чином, саме при експорті м'ясні та молочні продукти українського походження будуть найбільш чутливими до нових умов технічного регулювання країн МС. Слід також зазначити, що норми регламенту "Про безпеку м'яса і м'ясної продукції" не поширюються на м'ясо птиці та продукти його переробки, а також на харчову продукцію, в рецептурі якої м'ясо птиці та продукти його переробки перевищують сукупність м'ясних інгредієнтів за масою. Тому вплив його на вітчизняний експорт буде обмежений. У структурі експорту вітчизняної м'ясної продукції м'ясо та субпродукти свійської птиці займають значну частку. Проте не можна виключати введення масштабних обмежень на експорт м'яса птиці з міркувань виявлення невідповідності окремих партій продукції санітарним та фітосанітарним вимогам країн МС.

Масштаби потенційних втрат для зовнішньоторговельного балансу України від обмеження експорту м'ясної та молочної продукції після набуття чинності новими ТР МС можна оцінити на основі даних про вартість експорту цих товарів до країн МС/ЄП у 2013 р. (табл. 4).

Таблиця 4

Вартість експорту м'ясних та молочних товарів до країн МС/ЄП у 2013 р.

Товар/країна-імпортер	Обсяг експорту з України, 2013 р., тис. т	Вартість експорту з України, 2013 р., тис. дол. США
<i>М'ясо ВРХ свіже або охолоджене</i>		
Російська Федерація	11,4	45972,6
<i>М'ясо ВРХ морожене</i>		
Російська Федерація	5,78	22656,7
Казахстан	0,34	1495,9
<i>Свинина, свіжа, охолоджена або морожена</i>		
Російська Федерація	4,2	19487,7
Казахстан	0,02	102,4
<i>М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, свіжі, охолоджені або морожені</i>		
Російська Федерація	39,13	71606,4
Казахстан	21,35	36133,4
<i>сири</i>		
Російська Федерація	49,86	314157,9
Казахстан	6,0	35632,2
<i>Разом вартість експорту</i>		547245,0

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України: Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень-грудень 2013 року [Електронний ресурс]. – Доступний з : <<http://ukrstat.gov.ua>>.

Якщо врахувати, що загальна вартість експорту цих товарів (за виключенням м'яса та їстівних субпродуктів свійської птиці, на які не розповсюджується дія технічного регламенту МС "Про безпеку м'яса і м'ясної продукції") до країн МС/ЄП становила у 2013 р. 440 млн дол. США, то, враховуючи тенденції минулих торговельних війн, коли під заборону потрапляли до 70% експортованої продукції цих галузей, Україна може втратити понад **300 млн дол. США** експортного виторгу.

¹¹ Офіційний сайт Євразійської економічної комісії (<http://www.eurasiancommission.org/ru/act/techreg/deptexreg/tr/Pages/technicalreglament.aspx>).

¹² Ці регламенти набудуть чинності з 01.05.2014 р.

Ринок: прогноз і кон'юнктура

Стосовно впливу прийняття на альтернативній основі відповідних ТР МС на обсяги імпорту цих товарів до України можна очікувати зростання імпорту молочної продукції з Білорусі в обсягах, які можуть створити загрозу для вітчизняних виробників молочної продукції. Протягом 2013 р. вартість імпорту молока і молочних продуктів з Білорусі в Україну зросла на 57,7%, причому обсяги імпорту сиру збільшилися в 1,5 раза, а масла – в 3,9 раза. Отже, в разі прийняття в Україні на альтернативній основі ТР МС "Про безпеку молока і молочної продукції" частина вітчизняної молочної продукції буде витіснена з ринку України білоруською, як це відбулося і на ринку Російської Федерації. Якщо враховувати тенденції розвитку імпорту білоруських продуктів, то частка внутрішнього ринку, котру втратять вітчизняні виробники молочних продуктів, може становити близько 20 млн дол. США в рік, що значно менше, ніж можливі втрати вітчизняних виробників у разі неприйняття Україною ТР МС на альтернативній основі.

Отже, незважаючи на можливі втрати від зростання імпорту білоруських молочних продуктів унаслідок прийняття Україною на альтернативній основі технічних регламентів МС (бо обсяг імпорту молочних продуктів з Білорусі до України може досягти 60 млн дол. США), прийняття ТР МС на альтернативній основі на всю молочну та м'ясну продукцію¹³ дозволить уникнути втрат у розмірі понад **300 млн дол. США** експортного виторгу.

Аналіз показав, що внаслідок запровадження МС нових технічних регламентів інші сектори вітчизняної харчової промисловості також можуть скоротити експортні поставки до країн Митного союзу (МС). Серед нових технічних регламентів на продукцію харчової промисловості, що набули чинності з 1 липня 2013 р., є такі: "Про безпеку харчової продукції", "Харчова продукція в частині її маркування", "Технічний регламент на сокову продукцію з фруктів і овочів", "Технічний регламент на олійно-жирову продукцію", "Про безпеку окремих видів спеціалізованої харчової продукції, у тому числі дієтичного лікувального і дієтичного профілактичного харчування", "Вимоги до безпеки харчових добавок, ароматизаторів і технологічних допоміжних засобів".

На стадії внутрішньодержавного узгодження країн МС перебувають: "Технічний регламент на тютюнову продукцію", "Про безпеку алкогольної продукції", "Про безпеку риби і рибної продукції".

Чинні технічні регламенти МС загальної дії більшою чи меншою мірою стосуються всіх товарів харчової промисловості. Ґрунтуючись на даних про обсяги експорту до країн МС після запровадження нових технічних регламентів, можна орієнтовно оцінити втрати вітчизняних виробників у 2014 р. Зокрема, очікується зменшення поставок: шоколаду та іншої готової харчової продукції з вмістом какао (код за УКТ ЗЕД – 1806) – на 29 % (або 104 млн дол.); кондитерських виробів з цукру (включаючи білий шоколад) без вмісту какао (код за УКТ ЗЕД – 1704) – на 24% (або 19 млн дол.); солодового пива (код за УКТ ЗЕД – 2203) – на 22% (або 15 млн дол.); соків з плодів і соків овочевих (код за УКТ ЗЕД – 2009) – на 10% (або 8 млн дол.); соняшникової олії (код за УКТ ЗЕД – 1512) – на 1% (або 1 млн дол.).

Чинні технічні регламенти найбільш імовірно не вплинуть на експорт до країн МС виноградного вина (код за УКТ ЗЕД – 2204) і міцних алкогольних напоїв (код за УКТ ЗЕД – 2208).

Таким чином, мінімальні втрати експортного виторгу від запровадження нових технічних регламентів МС у харчовій промисловості (додатково до втрат від зменшення експорту м'ясо-молочній продукції) вітчизняних виробників можуть досягти **147 млн дол. США** на рік.

¹³ Частка цих груп товарів у сільськогосподарському експорті країни є найбільшою.

Висновки

Найбільш чутливими галузями вітчизняної економіки до впливу зниження експорту до країн ЄЄП, насамперед РФ, через політику імпортозаміщення та наявність технічних бар'єрів (існування або перспективу введення в дію відповідних технічних регламентів МС) найближчими роками стануть хімічна промисловість (побутова хімія, лакофарбові виробы, добрива, парфумерно-косметичні виробы), піротехнічні виробы, автомобілебудування, енергомашинобудування, виробництво сільськогосподарських і морських транспортних засобів, легка промисловість, деревообробна промисловість, нафтопереробна промисловість, харчова промисловість.

Із набуттям чинності нового законодавства МС та ЄЄП щодо технічного регулювання відбувається різке скорочення експорту українських вітчизняних товарів, торгівля якими підпадає під нові правила. Натомість українські товари, на торгівлю якими дія нових регламентів не поширюється, зберігають перспективи зростання присутності на ринках ЄЄП, про що свідчить зростання на 26% експорту вітчизняного м'яса птиці в 2013 р. на фоні різкого зменшення експорту іншої м'ясної та молочної продукції.

Обсяги втрат експорту товарів з України до країн ЄЄП унаслідок технічних бар'єрів, а саме чинних технічних регламентів МС, які не відповідають українським або взагалі відсутні в Україні, становитимуть у рік щонайменше **1,020 млрд дол. США** (473 млн дол. США щодо промислових товарів, 300 млн дол. США щодо продукції сільського господарства та 147 млн дол. США щодо продуктів харчової промисловості). Прийняття Україною окремих ТР МС на альтернативній основі дозволить уникнути втрат при експорті товарів до країн Єдиного економічного простору.

Список використаних джерел

1. Таможенный союз и техническое регулирование [Електронний ресурс] // Таможенный брокер. – Доступний з : <<http://www.brokert.ru>>.
2. Жукова Ю.Д. Техническое регулирование: актуальные проблемы [Електронний ресурс] / Ю.Д. Жукова, В.С. Лоцилин // Научная жизнь. – Доступний з : <<http://www.polyset.ru/article/st745.php>>.
3. Устранение технических барьеров в торговле со странами СНГ – предмет нового соглашения членов Таможенного союза [Електронний ресурс]. – Доступний з : <<http://www.uls-global.ru/info/news>>.
4. Случаи запрета на ввоз в РФ продуктов из других стран в 2006-2013 гг. [Електронний ресурс] // РИА Новости. – Доступний з : <<http://ria.ru/spravka/20130729/952760337.html#ixzz3qFYjb3KW>>.
5. Модель технічного регулювання, запроваджена в ЄС, є найбільш ефективною для міжнародного співробітництва. Формування системи технічного регулювання в Україні [Електронний ресурс] // РБК Україна. – Доступний з : <http://www.rbc.ua/ukr/finance/show/model_tehniceskogo_regulirovaniya_vvedennaya_v_es_yavlyaetsya_naibolee_effektivnoy_dlya_mezhdunarodnogo_sotrudnichestva_spetsialisty_06042010>.
6. Штефан Н.В. Технічне регулювання в Україні: проблеми та досягнення [Електронний ресурс] / Н. В. Штефан // Нормативні аспекти вимірювань. – Доступний з : <http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/soi/2011_6/shtef.pdf>.

Надійшла до редакції 04.04.2014 р.

Ринок: прогноз і кон'юнктура

Осташко Т.А., чл.-кор. НААН

и. о. заведующего отдела секторальных прогнозов и конъюнктуры рынков

Лир В.Э., канд. экон. наук, ведущий научный сотрудник

Кобута И.В., канд. экон. наук, старший научный сотрудник

Олефир В.К., канд. экон. наук, старший научный сотрудник

Быконя А.С., младший научный сотрудник

Институт экономики и прогнозирования НАН Украины

ОЦЕНКА РИСКОВ И ПОТЕРЬ В ТОРГОВЛЕ УКРАИНЫ ОТ ВВЕДЕНИЯ НЕТАРИФНЫХ БАРЬЕРОВ СО СТОРОНЫ ЕЭП / ТАМОЖЕННОГО СОЮЗА

Рассмотрены вопросы существующих нетарифных барьеров в торговле между Украиной и Таможенным союзом (Российской Федерацией, Белоруссией, Казахстаном), особенности и отличия формирования новой системы технического регулирования в странах ЕЭП / Таможенного союза и в Украине. Сделаны выводы относительно применения в Украине технических регламентов на альтернативной основе. Проведена оценка потенциальных потерь во внешней торговле Украины от введения ЕЭП / Таможенным союзом технических регламентов на аналогичные промышленные и сельскохозяйственные товары, проанализированы случаи запретов на ввоз товаров в страны Единого экономического пространства.

Ключевые слова: *внешнеторговая политика, торговые соглашения, нетарифные барьеры, технические регламенты.*

T.Ostashko, Corresponding Member, National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine,

Acting Head, Department of Sectoral Forecasts and Market Conjuncture

V.Lier, PhD in Economics, Leading Researcher,

I.Kobuta, PhD in Economics, Senior Researcher,

V.Olefir, PhD in Economics, Senior Researcher,

O.Bykonja, Junior Researcher, Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian NAS

ASSESSMENT OF RISK AND LOSSES IN UKRAINE'S TRADE FROM NON-TARIFF BARRIERS INTRODUCED BY EES / CUSTOMS UNION

The article deals with the important issues of the existing non-tariff barriers in the trade between Ukraine and the Customs Union (Russia, Belarus, and Kazakhstan), and the peculiar features in the formation of a new system of technical regulation in Eurasian Economic Space / Customs Union and Ukraine.

The new legislation of the CU and EES on technical regulation causes a sharp decline in the exports of the Ukrainian goods, which are a subject of the new trade regulations. On the other hand, those Ukrainian goods, which are not covered by the new technical regulations, still keep good prospects at the EES market.

The authors make the conclusions regarding the usefulness of the implementation of the Customs Union's alternative technical regulations in Ukraine. The article evaluates the potential losses in Ukraine's foreign trade due to the application of the Customs Union / EES's technical regulations to analogous industrial and agricultural products; also, it analyzes various cases of bans on the import of goods into the Customs Union.

The losses of Ukraine's export revenues in the trade with the EES due to the existing technical barriers, such as the CU technical regulations, amount to at least US 1 bln annually. Adoption, by Ukraine, of some of the alternative CU technical regulations would help avoid losses in the exports to the Eurasian Economic Space.

Key words: *trade policy, trade agreements, non-tariff barriers, technical regulations.*